

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Twée-eenheid

Twée zijn beter dan één...

Prediker 4:9a

Drie-eenheid

En een drievoudig snoer wordt niet haast gebroken.

Prediker 4:12b

*Zonder Hem
kunt u niet
wel getroost
leven en zalig
sterven.*

Om alleen door het leven te moeten gaan is voor menig een moeilijke zaak. Bijbels gezien is dat ook begrijpelijk. Staat er niet geschreven: “het is niet goed dat de mens alleen zij...”? Het gaat echter in Prediker 4 niet over gehuwd of ongehuwd zijn. Let maar op: een alleenstaande kan veel ontvangen in een naaste, met wie veel vriendschap en steun ondervonden wordt. Let maar op: uit het feit dat zoveel huwelijken vandaag op een scheiding uitlopen blijkt dat er ook in een huwelijk veel eenzaamheid ondervonden kan worden als man en vrouw langs elkaar heen zijn gaan leven. Er zijn echter mensen, die beslist het alleen-zijn zoeken. Ze willen niet anders en ze willen niets liever. Prediker heeft het oog op egoïsten. In de Kanttekeningen wordt gewezen naar “vrekke gierigaards, die zich nimmermeer laten genoeg, maar altoos liggen wroeten...” Mensen, die hard werken, om zoveel mogelijk voor zichzelf te houden. Alles draait om “ik, ik en nog eens ik”. Ze gaan helemaal op in zichzelf. Alles draait om henzelf. En als ze nog ergens om wakker liggen, dan gaat het alleen om de vraag wat er met het geld en goed gedaan moet worden.

Maar... als God de ziel neemt, van wie zal dan die zijn? Er is nog een andere reden, die Prediker vermeldt. Ook dan is alleenzijn een kruis. Als je valt, als je verkleumd bent, als je in gevaar bent. Om dan alleen te zijn! Heb je dan een man of een vrouw, of een kind, een oude vader en/of moeder, als je dan een vriend of vriendin hebt, met wie je dan dat moeilijke samen kan dragen, dan wordt het gehalveerd, dan kan er gedeeld worden. Dan is er een klankbord, dan is er een troostende en bemoedigende hand. Is er vreugde en blijdschap, dan is er dubbele vreugde en blijdschap. De warmte van het meeleven van de één verdrijft de kilte van de ander. Maar let er ook op wie die ander is! Of die ander werkelijk je leven tot een zegen is of tot een vloek. We kunnen elkaar ten goede, maar ook ten kwade beïnvloeden. Je kan elkaar neerhalen, maar je kan de ander ook opheffen. Ga echter in Uw alleen-zijn en eenzaamheid niet mokken tegen God en de mensen. Lees dan eens in Johannes 5:7, waar de Heere Zich het lot aantrekt van de man, die zegt: “ik heb geen mens...”, Denk dan aan Hem, Die het vreselijkste alleen-zijn moest

ondergaan: Jezus Christus. Hij had de hemelse gemeenschap en heerlijkheid er voor over gehad om zondaren in de gemeenschap met God te kunnen herstellen. Hij gaf als Borg en Zaligmaker Zichzelf. Hij moest van God, Zijn eigen Vader verlaten worden en verdrukt worden. Denk aan die woorden uit het Avondmaalsformulier: “opdat wij tot God zouden genomen en nimmermeer van Hem verlaten worden.” Wie stond Hem toen ter zijde? Als Borg en Middelaar wilde Hij vrijwillig, uit liefde tot God Zijn Vader en tot Zijn volk die weg gaan. Totdat Hij alles volbracht had. Daarom kan het van hemelswege klinken: “Ik ben met U...” Ja, wanneer door geloof dat ondervonden mag worden, geldt het in de volste zin: “twée zijn beter dan één!” Want dan zal Hij niet begeven en niet verlaten. Wie in Hem blijft, draagt veel vrucht. Maar zonder Hem kunt u niets doen. Zonder Hem kunt u niet wel getroost leven en zalig sterven. Kan er van zulk een twée-eenheid in uw of jouw leven sprake zijn? Want... hoeveel mensen we om ons heen hebben staan, tegenover God staat ieder mens in een heel persoonlijke relatie. Dan kan de één niet voor de ander, en de

*De banden der
gemeenschap
zijn alleen
sterk door
Hem met
Wie ze
samengevoegd
zijn tot één
lichaam.
(I Kor. 12).*

ander niet voor de één geloven. Persoonlijk zullen we voor Zijn rechterstoel komen te staan. Staan we daar dan als een vijand... of zijn we door genade van een vijand een vriend geworden? Waar Hij Zijn intrek neemt in het hart, daar brengt Hij alles mee. Daar krijgt Hij het voor het zeggen. Zoek dat te kennen in de weg van wedergeboorte, bekering en geloof. De Heere spreekt en werkt door Zijn Woord.

Als twee mensen elkaar gevonden hebben kan het leven wederzijds verrijkt worden. Maar... een twee-eenheid zegt nog niet alles, zoals we zagen. Als twee criminelen in de gevangenis een verbond sluiten met elkaar, dan kunnen ze straks op vrije voeten een nog geraffineerder roofoverval plegen. En als er nog een derde bij hen zich zou aansluiten, dan kan er nog een verdere verslechtering ontstaan. Maar... laat het duidelijk zijn: daar wil de Heere hier in Zijn Woord niet naartoe als Hij zegt: "en een drievoudig snoer wordt niet haast verbroken." Deze tekst is overbekend als trouwtekst.

Een drievoudig snoer is een koord dat uit drie draden is samengevlochten. De eerste draad gespan-

nen, de tweede draad getweerd, de derde draad gevlochten. De derde draad in dit snoer wil Hij zijn, Die in Prediker 12 wordt genoemd "de enige Herder". Door en in Hem kan er een drie-eenheid zijn. Maar dan moet er wel een innerlijke band zijn met Hem. De banden der gemeenschap zijn alleen sterk door Hem met Wie ze samengevoegd zijn tot één lichaam. (I Kor. 12). Hoe kan de Heere immers gemeenschap hebben met zondige mensen, hoe kan de Heere onze levensdraden verbinden en het tot een drievoudig snoer maken? Van onze kant onmogelijk. Maar... van Gods kant zijn alle dingen mogelijk. Want door de overwinning van Christus op de dood en het graf, kan Hij het leven geven. Zijn levensdraad werd afgesneden, maar in die weg overwon Hij en Zijn opstanding is tot rechtvaardigmaking. Zijn Naam Immánuël: God met ons, geeft weer hoe de Heere Zijn gemeenschap en gunst wil schenken, zodat er van een twee-eenheid sprake kan zijn. En in dat opzicht kan inderdaad in een huwelijk, waarin man en vrouw samen de Heere vrezende van een drie-eenheid, een drievoudig snoer gesproken

worden. Is dat niet de roeping, waar gehuwden voor staan? Om elkaar bij te staan in alle dingen, die tot het tijdelijke en eeuwige leven behoren? Licht daar geen afgelegde belofte om heilig met elkaar te leven elkaar trouw en geloof te houden in alle dingen? Dat zijn toch de zaken, die we vanuit de vreeze des Heeren elkaar verschuldigd zijn naar uitwijzen van het Heilig Evangelie? Waar dat ontvangen wordt is er een drievoudig snoer dat nooit verbroken kan en zal worden. Want waar Zijn Geest werkt, daar werkt Hij leven, eeuwig leven. Hij laat nooit varen de werken Zijner handen. Die in het huis des Heeren geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods. Want:

*De Heer' betoont Zijn welbehagen
Aan hen, die need'rig naar Hem vragen
Hem vrezende, Zijne hulp verbeiden
En door Zijn hand zich laten leiden.*

A. v.d. Weerd

Zonder de schrikkelijkheid van onze dood in onze eerste, gevallen vader Adam te leren kennen, zullen we geen rechte vertroosting vinden uit die heerlijke tweede Adam, Christus Jezus, kunnen genieten; ja, zullen we die ook niet eens nodig achten. Eerst naar Adam, voor en aler we Abrahams' tent binnentreden. Ik vrees dat er in allerlei kerken en kringen heel wat over dat genadeverbond wordt gesproken en gefilosofeerd, en dat er heel wat gewichtigs over wordt voorgedragen, en dit alles terwijl men weinig of niets verneemt van 's mensen midden in de dood liggen, in een verbroken werkverbond. Dit laatste moet voorop. De manier en wijze waarop de Heere dit in de harten, ook van jonge mensen, uitwerkt, kan onderscheiden zijn, maar de hoofdzaak, de kern, het wezen van deze dingen is onveranderlijk, en blijft gelijk.

G. Wisse, Uit de Verbondsschat.

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen over Prediker 4:9a en 12b van ds. A. v.d. Weerd. Ds. K. Hoefnagel vult zijn vragenrubriek onder de titel 'Sterk en zeer sterk'. Ds. Tanis schrijft over DL hoofdstuk 3 en 4, paragraaf 2 'Blijvende leer'. Ds. P. Roos schrijft een bijdrage getiteld 'Rumoer der volkeren.' Ds. M.A. Kempeneers behandelt Daniël 2:34. Ds. Kieviet geeft de toespraak weer die ds. E. Moerdijk uit Canada gehouden heeft op de Generale Synode. In de volgende aflevering van ons blad zal ds. Kieviet schrijven over de tweede vergaderweek van de GS. Ook treft u een bijdrage aan over Abraham Hellenbroek uit een preek over Jeremia 7:4b. Tenslotte nog wat persberichten en boekbesprekingen.

Ds. P. den Butter

Ds. P. den Butter moest worden opgenomen in het ziekenhuis vanwege dubbele longontsteking. Nu we dit schrijven mag er verbetering zijn in zijn lichamelijke toestand. De Heere gedenke hem met zijn vrouw en verdere familie naar ziel en lichaam beide. De Heere geve dat hij zijn ambtelijke werk nog wat mag voortzetten.

LCJ

Samen met de HHJO belegt het LCJ een kruispuntconferentie Huwelijk D.V. zaterdag 14 december 2013 in de HHK te Nijkerk. Het LCJ heeft een nieuw magazine 'Groeï' uitgegeven voor haar achterban waarin vooruit wordt gekeken naar een nieuwe beleidsperiode 2014-2017.

Verschijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. dinsdag 10 december 2013 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 28 november.

AvH

Blijvende leer

Een profielschets wordt soms gevraagd of gegeven. Dit is op zichzelf geen onbekende zaak. Bij een sollicitatie kan er veel van afhangen. In de besluitvorming kan het meespreken. Dan gaat het om het al of niet aannemen van de sollicitant.

Kritiek

In hoofdstuk 3 en 4 van de Leerregels wordt een levensbeeld van de mens gegeven. Van voor de val en daarna. Dit geldt iedereen. Niemand uitgesloten. Niemand staat los van Gods schepping en zo ook niet van het gebeuren in het paradijs. Over het begin is al heel wat gesproken en geschreven. Diverse meningen of conclusies zijn gegeven. Wat God schrijft, heeft laten schrijven, is zo niet te aanvaarden. Het komt niet overeen met de wetenschap. Dit geldt ook het getuigenis van Jezus Christus en van de apostelen. De eindconclusie is gemaakt: niet God liet Mozes schrijven over het begin, maar mensen hebben het begin weergegeven. Beelden zijn zelfs verwerkt vanuit het eigentijdse wereldbeeld. Nu is het daarbij niet gebleven. De kritiek richt zich ook op de belijdenis van Gods toegerekende gerechtigheid. Dat getuigt van Gods onrechtvaardigheid, zo wordt wel gesteld. Bij de straf op de zonde zijn zelfs baby's en jonge kinderen betrokken. Hoe is het mogelijk. We kunnen toch spreken van Gods grote liefde in Christus? Zeker is er zonde. Maar genade overtreft de zonde. Genade verdiend door het kruis. Daarom oog en hart gericht op het kruis. Ook is onverteerbaar wat in de drie formulieren van enigheid staat en niet te vergeten in het oude doopsformulier. In een heerlijk uur klinkt de somberheid. Dat wij met onze kinderen in zonden ontvangen en geboren zijn en daarom kinderen des toorns zijn. In de

doopvraag aan de ouders volgt zelfs de aanvulling dat de kinderen de verdoemenis onderworpen zijn. Gelukkig klinken er andere woorden. Woorden van licht, van leven, van toekomst. Alles moet op de helling want het zijn uiteindelijk menselijke geschriften en daarom kunnen onderdelen ervan onvolledig of zelfs tijdgebonden zijn. Men zegt: bij nader inzien zijn er scherpe dingen gezegd. In het heetst van de strijd is dat niet uitgesloten. Alles is voor verbetering vatbaar. Diverse manieren van denken geven te denken. Er wordt nu ook gedacht aan actualisering van de Heidelberger. Met de hertaling is men niet tevreden. Men heeft de zondagen 4 en 5 onder de loep genomen en het resultaat is dat er scholastieke trekken in worden aangetroffen en dat werkt stremmend voor het geestelijke leven en zo ook voor het onderwijs. Gaat het over Paapse mis en wat daarover gezegd wordt: dat doet de ogen knippen. Nu moet men niet menen als het over het scholastieke in de genoemde zondagen 4 en 5 gaat, dat dit een vondst is van de 21e eeuw. Er werd in de vorige eeuw al op gewezen bij de behandeling van die zondagen. Vandaar een opmerking vooraf: om die en die reden voegen we vanavond beide zondagen samen. Zestig jaar geleden werd gezegd: jullie christelijk gereformeerden volgen ons. Die profetie is uitgekomen en die vervulling gaat nog door. Ds. J.H. Velema schreef: wanneer kunnen we nog spreken van een paardenstaart? Zo geldt in onze tijd: wanneer kunnen we nog zeggen 'dat is christelijke gereformeerd'? Of heeft deze laatste vraag weinig of geen betekenis meer? Laten we dan maar komen tot boedelscheiding. De waarde van de formulieren is gedaald. Wie waarschuwt voor het nalaten van de tweede dienst met al de gevol-

gen van dien? De leerdienst is van belang voor het kennen van de Bijbelse leer en het persoonlijke leven. Laten we niet voorbijzien wat vanaf de synode van Dordt 1618- 1619 is gezegd en besloten omtrent de middag- of avonddienst

Erfzonde

Zo dienen we ook niet naast ons neer te leggen wat in het laatste gedeelte van artikel 2 staat van Pelagius. Pelagius ontkennde de erfzonde. Er is alleen zonde door navolging. Zeker is er voor de mensheid genade. Echter men wordt die genade alleen deelachtig door goed te leven. Als voorbeeld daarvan is Jezus Christus gegeven. Navolging van Hem is geboden. Het komt dus op doeners aan. Het laatste mag niet ontkend worden, maar dan zo: rechtvaardiging en heiliging. Gedreven door de Heilige Geest. Dit sluit ieders verantwoordelijkheid in. Door de algemene genade kan men veel betekenen voor de naaste. Laat de Samaritaan ons niet beschamen. Er zijn wat geestelijke klippen. Maar er zijn ook vele goede handreikingen. Allereerst moet gedacht worden aan Gods Woord en daarnaast aan de belijdenisgeschriften. De kerkgeschiedenis wijst op verschillende personen. Denk aan de tijdgenoot en tegenpool van Pelagius: Augustinus. Met stellingen heeft Pelagius zijn leer verdedigd. Tegenover hem heeft Augustinus de radicaliteit van de verdorvenheid van de mensheid door de zonde beleden. Tot zijn overtuiging en zo tot zijn belijden is hij gekomen door het getuigenis van Paulus. Daarom gelijk door een mens de zonde in de wereld gekomen is en door de zonde dood en alzo de dood tot alle mensen doorgedaan is in welken allen gezondigd hebben, Romeinen 5:14. Met nadruk heeft Augustinus

Bij de straf op de zonde zijn zelfs baby's en jonge kinderen betrokken. Hoe is het mogelijk.

*Zijn
overtuiging
omtrent de
erfzonde
is geen
uitvinding
van een mens,
maar een
overtuiging die
God geeft.*

gezegd: de autoriteit van Gods Woord moet ons van stap tot stap leiden. Die autoriteit bedriegt niet. Zijn overtuiging omtrent de erfzonde is geen uitvinding van een mens, maar een overtuiging die God geeft. Voor ons heeft Romeinen 5 betekenis voor de leer van de erfzonde. Oud-Testamentische getuigenissen kunnen erbij betrokken worden. In Psalm 130 wordt beleden dat niemand voor God als een rechtvaardige kan bestaan. In Job 14:4 staat: wie zal een reine geven uit een onreine? Niet één. David belijdt in Psalm 51:7 'Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.' Prof. Dr. N.H. Ridderbos schrijft dat de belijdenis van David één van de Oud-Testamentische getuigenissen is waarin de erfzonde het duidelijkst wordt uitgesproken, Korte Verklaring Psalmen deel 2, 1973.

M.C. Tanis

Geachte lezers van ons blad,

In verband met onze jubilea hebben we zeer veel post ontvangen. Het was overweldigend. Het maakte ons beide stil en de kinderen keken verwonderd. Ook de hartelijke wensen voor nu en de toekomst deden veel. Hartelijk dank voor alles. God de Heere geve wederzijds de vervulling van wat ons is toe gebeden. Ook mag niet voorbijgezien worden wat er op verschillende plaatsen na de dienst is gesproken en toegezongen. Dit heeft mij bijzonder aangegrepen. Er zijn banden gelegd met gemeenten. Zo zijn ook onvergetelijk de gemeenten die we hebben mogen dienen. Het Woord mochten we doorgeven. De Heere wilde mijn Leidsman en Leraar zijn. Het wonder is niet te vatten dat er genade was en is voor een zondaar. Onbegrijpelijk is het feit dat een hoopje stof, zoals Calvijn het terecht uitdrukt, door God

opgezocht, gevonden en zo in Zijn dienst geplaatst en gehouden wordt. Vergelding is uitgesloten, maar de Heere laat nog wat doen. Het is een gunst en het doen is de begeerte van het hart. Laten u, jij en ik niet vergeten dat God de Heere de zondag nog laat onder ons volk als Zijn dag voor Zijn dienst. Tot zegen voor heel het leven.

Hartelijk gegroet en Gods genade en zegen.

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

Rumoer der volken

De Kerk heeft een plaats in deze wereld. Heel veel wat in de Kerk gebeurt, wordt mede ook door haar plaats in deze wereld bepaald. Tot haar taak behoort ook het verstaan van de tekenen der tijden. De oude profeten spraken niet alleen van Jeruzalem en Sion, maar zij richtten de lens ook op Babel en Rome. Ik wil daar in dit artikel enige aandacht aan geven.

*Is het terecht
dat er vanuit
het Westen een
beschuldigende
vinger wordt
opgeheven
naar Rusland?*

De wereldgeschiedenis is voortdurend in beweging. *Panta rei*, alles stroomt en beweegt zich in eindeloos ritme voort. Heel sterk blijkt dat in een grootmacht als Rusland. Er was ooit een tijd dat dit land een grote bedreiging was voor het vrije Westen. Het Communisme leek de toekomst te bepalen. Wie nu, na vijftig jaar naar Rusland kijkt, krijgt te maken met een totaal veranderd land. De dreiging van het Kremlin is verdwenen. We maken het nu mee, dat een klein landje, zoals Nederland, een hoge toon aanslaat tegen de reus in het Oosten. Het beeld van de blaffende hond tegen de maan is bekend. Je zou er in de huidige verhoudingen aan kunnen denken.

Het kan onze aandacht niet ontgaan zijn: een reeks irritaties hebben de verhouding tussen beide landen onder druk gezet. Hollandse commentatoren wijzen vrijwel allen richting Rusland: daar ligt de schuld. Daar werd een Nederlands diplomaat overvallen; daar worden Nederlandse burgers gevangen gehouden (Greenpeace). Er gebeurde daar van alles. Dat is al weer enige weken geleden, maar zolang de Olympische spelen niet voorbij zijn, golven deze gebeurtenissen na. Is het terecht dat er vanuit het Westen een beschuldigende vinger wordt opgeheven naar Rusland? Het is verbazend hoe weinig er nodig is om volkswoede op te kloppen. Het begon immers met

een grootse diplomatieke blunder van onze kant. De Haagse politie lichtte een Russische topman van zijn bed, terwijl ambassadepersoneel bij wet onschendbaar is. Minister Timmerman had vier dagen nodig om na te denken over eventuele excuses. Wat er uiteindelijk kwam, was een zwakgebod. Terwijl Poetin al direct nadat de overval in Moskou had plaats gevonden, spijt betuigde. Maar de meeste van onze landgenoten meenden te weten dat de Russische regering achter die overval zat. Dat lijkt echter niet zo aannemelijk. Het laat zich immers denken dat er onder de Russische bevolking ook mensen zijn, die oververhit raken vanwege de Nederlandse arrogantie. Het lijkt om die reden onwaarschijnlijk

lijk dat de Russische autoriteiten hierin de hand gehad hebben, ook al omdat er geen enkel bewijs is voor het Nederlandse vermoeden. De diepste verontwaardiging van Nederland is gericht tegen het homobeleid van de Russische regering. Ook als het over heel andere thema's gaat, grijpt een minister dankbaar de gelegenheid aan om Rusland te vermanen inzake de omgang met homo's. De komende Olympische winterspelen staan zwaar onder druk. Homo's zijn in Rusland niet veilig. De echte waarheid is echter dat het thema door onze overheid opgeblazen en zwaar overtrokken wordt. Wat Poetin heeft aangegeven over zijn beleid inzake homo's komt er volgens zijn zeggen ongeveer op neer dat Rusland zich keert tegen de opdringerige wijze waarop Nederland doordramt over dit onderwerp. In de ogen van mensen als Poetin en meerderen is Nederland vervallen tot diepe decadentie. Het is ernstig als een Rus ons dat moet vertellen. Ongetwijfeld is ook de Russische verontwaardiging soms gespeeld, maar deze visie is niet van waarheid ontbloeit. Ondanks allerlei schaduwen en nadelige effecten zouden wij als reformatorische gezindte dankbaar mogen zijn dat er landen zijn waar de gekte rond het homostreven nog niet is toegeslagen. Het zal natuurlijk zo zijn dat er onder het Russische volk een sluimerende homohaar leeft, zodat ook daar bezinning gewenst is. De overheid tracht deze hartstochten hopelijk te beteugelen, maar veroordeelt de buitensporige Hollandse betweterij. Dit onderstreept de gedachte dat het homostatuuut is geworden tot een afgod. Wat is een afgod? Een afgod neemt de plaats van de enige ware God in. Zoals de Kerk voorheen verontwaardigd was als de Naam des Heeren werd gesmaad, zo is nu onze overheid diep geraakt als er niet gebogen wordt voor de homo-emancipatie. Als Rusland zegt dat men zich niet keert tegen homo's, maar tegen de manier waarop homoseksualiteit wordt gepropagandeerd, dan slaat men in ieder geval daarmee de spijker op de kop. Daarmee is

niet het hele Russische beleid geaccepteerd; wel is met die enkele gedachte onze arrogante homoideologie aan de kaak gesteld. Dit streven van onze regering naar buiten voorspelt tegelijk dat ook naar binnen, naar het eigen volk, steeds meer geëist zal worden dat men buigt voor dit beeld in het dal Dura.

Er zijn meer wisselende tonelen. Neem Amerika. Obama bespioneert Merkel. Het topje van een ijsberg. Corruptie in de Westerse gelederen. Elk land bespioneert en dus is de verontwaardiging enigszins selectief. Amerika was ooit een betrouwbare mogendheid. Symbool van het vrije Westen. Deze positie is uncle Sam onderhand wel kwijtgeraakt. Niet alleen de Twintowers hebben het moeten begeven. Het gehele land wankelt. Het zal hen die in Amerika vasthouden aan de dienst des Heeren, bezwaren wat er allemaal gebeurt. Ook op economisch terrein. Het land wankelt op de rand van de afgrond. Nog eens een nu al dreigende shut down, en het land is failliet. Dat zou voor West Europa het karakter hebben van een zware aardshok. En zo hebben we het al weer over een afgod. Er was immers veel waarom we ons verbonden voelden en voelen met de Verenigde Staten. Niet in het minst omdat er veel landgenoten ooit daarheen trokken; ook omdat er veel christenen zijn over de Oceaan. Toch kunnen we leren dat onze verhoging niet komt uit het Oosten of uit het Westen; God de Heere regeert. Israël mocht en kon niet steunen op Egypte of Assyrië, zo ook mogen wij niet steunen op de gebroken rietstaf van Amerika. We moeten hoger zien op Hem Die het beloofd heeft dat de poorten der hel Zijn gemeente niet zullen overweldigen. Dit wordt temeer duidelijk als we merken dat er met Obama toch een andere wind waait aan de overkant. Langzaam maar zeker lijken ook daar overheid en volk te buigen voor allerlei moderne afgoden. Obama staat staatkundig niet sterker dan zijn voorgangers en principieel wrikt hij aan de christelijke beginselen van de VS. Als deze

ontwikkelingen doorgaan, zal dat de politieke stabiliteit ontwrichten en de komst van de antichrist verhaasten.

In verband met al deze internationale ontwikkelingen zou een profeet als Jesaja handen vol werk hebben aan alle veranderingen en schommelingen in het leven der volkeren. Profeten worden in deze tijd gemist; toch is een geestelijke visie op het leven der naties van belang, ook vanuit Bijbelse inzichten.

Er is nog meer aan de hand in de wereld van vandaag. De dreigingen tegen het Joodse volk nemen in ongekende hevigheid toe. In de omringende landen openbaart zich een gevaarlijke Islamitische strijdlust, die zich uiteindelijk keren zal tegen het uitverkoren volk. Het is heel opvallend dat zowel in Syrië alsook in Egypte de christenen het zwaar te verduren hebben. God en Zijn volk, onder Joden en christenen, zijn toch het mikpunt van allen. Het is in dit verband opzienbarend, dat het vrije Westen zich moeiteloos en kritiekloos schaart onder de banieren van Mohammed. In het nabije Oosten worden christenen het voorwerp van groeiende haat, maar nu zwijgt onze minister in alle talen en spreekt hij het openlijk uit niet te willen protesteren tegen onrecht en geweld. Nederland heeft een wonderlijke voorkeur voor de Islam. Morsi wordt gesteund door vrijwel de gehele Nederlandse Pers, terwijl toch bekend zou kunnen zijn dat de Moslimbroeders in de eerste linies strijden tegen de christenen. Het is nauwelijks te vermoeden wat hier allemaal uit groeien kan. Daar hebben we nu als kerken in het Westen profeten voor nodig, die ook vensters kunnen openen op de wereld. De woorden van de tweede psalm zijn hier zeker wel van toepassing: Wat drift beheerst het woedend heidendom? Het gaat alles tegen de Heere en tegen Zijn Gezalfde. Het fanatisme in Islamitische kringen neemt dreigende vormen aan. Het leidt ertoe, dat de ene groep zich keert tegen de andere, tegen de eigen broeders. We volgen al jaren met verbazing de ongekende

In de ogen van mensen als Poetin en meerderen is Nederland vervallen tot diepe decadentie. Het is ernstig als een Rus ons dat moet vertellen.

*En dan is daar
nog steeds
de Europese
slok-op, die
steeds meer
macht naar
zich toetrekt.
Moeten we
als christenen
eigenlijk
wel voor dat
Europa zijn?*

drang tot bloedvergieten onder de Moslimbevolking. Het lijkt een strijd te zijn die nimmer ten einde komt.

Op het grote wereldtoneel speelt ook Rome een niet onbelangrijke rol. Er kwam een nieuwe paus. Juist in de dagen van de Reformatie staan de schijnwerpers ook mede gericht op Rome. Rome verandert, voortdurend en onop-houdelijk. Het is voor de Roomse kerk een aanhoudend probleem, hoe men de dogma's trouw kan blijven, zonder de moderne mens van zich te vervreemden. De nieuwe Paus staat voor mijn gevoel midden in de moderne tijd. We mogen hiervoor wel heel erg beducht zijn. Opmerkelijk is dat ook hij zich toch anders uitsprekt over het homovraagstuk. Het zijn stukjes van een legpuzzel, die bij elkaar passen. Bepaalde beelden worden duidelijker. Is er nog iets over van het Rome van Trente? We hoorden recent van groeiende toenadering tussen Rooms en Luthers. Rond de Nationale Synode in Dordrecht klonk de opmerking dat de Reformatie eigenlijk maar een intermezzo was, een tijdelijke uitbarsting, die men nu graag weer wil indammen. Dat zegt meer van de Protestant dan van de Rooms Katholieke kerk. De vorige paus stond voor sommigen dicht bij ons. Los van zijn ideeën, heb ik hem altijd een indrukwekkend en aansprekend mens gevonden. Dogmatisch overtuigd van de Roomse leer, konden toch ook soms klanken gehoord worden die bijna Reformatorisch waren, al bleef Trente overheersen. Denk ook aan de boeken die Ratzinger geschreven heeft. Inzake ethische vraagstukken werden doorgaans standpunten gehuldigd, die in het oor van veel protestanten als volkomen verouderd klonken, standpunten echter waarmee wij ons verbonden voelen. Gezin en huwelijk worden beschermd, vrije seks wil men beteugelen. Nu er een nieuwe paus is gekomen met nieuwe en soms afwijkende gedachten, verbaas ik me erover dat het zo stil blijft. Franciscus vaart een andere koers; nu kun je nog niet zeggen

dat hij ook doorslaat naar de moderne vrijheid. Maar de voorkeuren wijzen voor mijn gevoel toch te veel in die richting.

En dan is daar nog steeds de Europese slok-op, die steeds meer macht naar zich toetrekt. Moeten we als christenen eigenlijk wel voor dat Europa zijn? Laten we wel beseffen dat globalisering veel te maken heeft met het streven van de antichrist die eens alles zal beheersen. Er zijn tekenen te over die doen denken aan een groot eenheidsrijk, dat ieder en alles zal omvatten. Met het gevolg dat alles wat zich daarvan afkeert, niet meer kan kopen en verkopen op de aarde. Zelfs de kerk zal dan voor een groot deel betalen met deze antichristelijke munt. In de dagen van de Russische dreiging was het de Wereldraad die gemene zaak maakte met de grootmachten. Die gedachte leeft niet sterk onder ons, maar we moeten er wel aan denken. Zelfs de euforie rond de Nationale Synode kan daarmee te maken hebben. Dit alles overwegend, kunnen we niet juichen vanwege de EU. Temeer ook omdat in die ene grote pot van geld en beleid de problemen uitgegroeid zijn tot ongekend grote giganten. Heeft de Kerk hier wel een visie op? Zijn er ook inzake deze dingen profeten, die licht van Boven ontvingen?

Heel dichtbij zijn er de opmerkelijke contacten tussen de SGP en het kabinet geweest, nog wel in samenwerking met D66. Er zijn

bezwaren geuit tegen de stappen die gezet zijn. Deze bezwaren zijn niet uit de lucht gegrepen. Josafath mocht de goddelozen niet helpen. Aan de andere kant hebben beide christelijke partijen wel door hun actie het besef levend gehouden dat het gezin steun verdient en door de overheid als een instelling van God moet worden geëerbiedigd. Dat is wel een groot winstpunt. Verder mogen we verwachten dat de coalitie in de toekomst wil rekenen met de christelijke politiek. Inmiddels zien we echter, dat deze hoop niet gegrond blijkt te zijn. Kortgeleden meldde de krant dat er rond euthanasie en de vrijheid van onderwijs tekenen zijn, die er op wijzen dat de CU en de SGP niet ontzien worden. De vraag komt op: als de regering geen begrip weet op te brengen voor Bijbelse beginselen, zijn onze partijen dan nog gebonden aan het gemaakte accoord? Het is te vrezen van wel. Dit maakt de waarde van een zodanige steun voor een onchristelijke regering wel discutabel. De toekomst zal dit verder moeten uitwijzen. De psalmist klaagt er over dat de fundamenteën omgestoten worden. Dat zien we wel heel duidelijk. Maar enkele windvlagen, door God gezonden, zijn genoeg om eiken als reuzen te doen vallen. "Maar de Heere is in het paleis Zijner heiligheid; des Heeren troon is in de hemel" (Psalm 11:3,4).

P. Roos

Vragenrubriek

Sterk en zeer sterk

Zoals ik een vorige keer al beloofde wil ik nu ingaan op een vraag over de betekenis van een uitdrukking in Psalm 90, een psalm van Mozes. Het gaat om woorden uit vers 10. Daar lezen wij: "Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren, of, zo wij zeer sterk zijn, tachtig jaren". De vraag-

steller vindt het vreemd dat een persoon van 70 jaar sterk wordt genoemd en iemand van 80 jaar zelfs zeer sterk. Want, zo is zijn redenering, op die leeftijd aangekomen zijn wij toch niet sterk of zeer sterk meer? Dat zijn we toch als we jong en energiek zijn? Als we zo 50, 60 jaar worden merken we im-

mers al dat de krachten minderen? Hoe we dus deze woorden moeten lezen.

Inderdaad denken we bij het zien van oude mensen niet aan kracht, maar eerder aan zwakheid. Het verschilt wel per persoon, want je hebt nu eenmaal ook energieke ouderen. Maar over het algemeen genomen is een mens die 80 jaar of ouder is, zwak en moe en heeft in veel gevallen zorg en hulp nodig.

Het gaat Mozes er dan ook niet om, om te wijzen op de menselijke kracht op 70- of 80-jarige leeftijd, want die is er dan niet meer. Maar hij wijst juist op de vergankelijkheid van ons leven. Zijn we in ons leven sterk en worden we gezegend met kracht en gezondheid, het is toch rond de 70-jarige leeftijd met ons gedaan, en zeker rond de 80-jarige leeftijd. Met andere woorden:

Wat is het leven van ons al,
Dan hier eens komen en weer
scheiden!
De weg loopt door een
tranendal,
Die naar d' eeuwigheid zal
leiden.

Ons korte en broze leven hier beneden loopt spoedig ten einde en als we erachter staan moeten we allemaal zeggen: het is voorbijgevologen! Het is maar een gedachte geweest! Zo zegt de op hoge leeftijd gekomen Mozes het: Wij brengen onze jaren door als een gedachte, vers 9, en: Wij vliegen daarheen, vers 10.

Een mens heeft dus in feite niets

om naar buiten toe indruk te maken, ook niet als hij oud, ja misschien wel 100 jaar geworden is. Want, en daar legt Mozes in Psalm 90 alle nadruk op, wie is de mens in vergelijking met God? Eer de bergen geboren ware en Gij de aarde en de wereld voortgebracht had, ja van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God, vers 2. Lijkt ons de leeftijd van 70 of 80 jaar nog wat, zeker als we jong zijn, bij de Heere zijn duizend jaren als de dag van gisteren, vers 4.

Verder wijst Mozes ons erop dat de dood in regelrecht verband gebracht moet worden met de toorn van God over de zonde die in de wereld gekomen is. En als we zien hoe God al in dit leven toorn tegen de zonde, hoe zal het dan wel niet wezen als Hij straks Zijn toorn uitgiet en God onze ongerechtigheden en onze heimelijke zonden als de Alwetende openbaar doet komen in het licht van Zijn Aangezicht, vers 8.

Mozes laat het niet bij enkel een vast stellen van deze feiten, maar het brengt hem tot gebed en daar moet het ons nu ook brengen. Mozes bidt dat we wijs mogen worden en uit onze vergankelijkheid lessen moeten trekken en de dag der zaligheid moeten uitkopen. Mozes bidt om het werk van God in het midden der jaren die wij van Hem krijgen. Dat is nu de ware wijsheid, dat wij "de tijd des levens kostelijk achten" en Gods genade zoeken voor onze arme zielen en de vergeving der zonden in het dierbaar bloed van het Lam.

Het is een aangrijpende gedachte dat wij veel langer zullen leven dan slechts ons aardse leven. Wij zijn immers voor de eeuwigheid geschapen? De ziel leeft voort bij onze dood en straks zal ook het lichaam opstaan uit het graf en eeuwig blijven voort bestaan.

Mozes bidt dat de liefelijkheid des HEEREN over ons moge zijn, dat we deel mogen krijgen aan die genade, waarvan Hij in het Evangelie van Jezus Christus en Dien gekruisigd zo liefelijk, ernstig en welmenend spreekt. Zoals Davids psalm ook mijn psalm moet worden, zo ook moet Mozes' psalm de mijne worden. Dan zal ik als vergankelijk, schuldig mensenkind vluchten tot de eeuwige God om Zijn genade!

Dus, resumerend: sterk zijn we eigenlijk helemaal niet als we 80 zijn, want dan zijn we dicht bij de dood dan ooit tevoren in ons leven. Maar sterk waren we ook al niet toen we 20 waren en met gemak over een hek sprongen. Want alle kracht is van de Heere, en ieder mens, hoe vast hij ook staat (meent te staan) is enkel ijdelheid. Zo zegt Psalm 39 het. Daarom is het zo waar wat onder ons een bekende uitdrukking is geworden: oude mensen moeten sterven, jonge mensen kunnen sterven. Ja, of we oud of jong zijn, we *kunnen* sterven. Maar, en dan bedoel ik het anders: *kunnen* we sterven? Leg die vraag niet naast u neer.

K. Hoefnagel

*Maar over
het algemeen
genomen is
een mens die
80 jaar of
ouder is, zwak
en moe en
heeft in veel
gevallen zorg
en hulp nodig.*

Voor de jeugd

Daniël voor jongeren

Daniël 2:34

34 ... een steen afgehouwen ... zonder handen...

Wie hebben er nu gelijk? De christenen of de moslims? De boedhisten of de hindoes? En welke God is nu de ware God? De HEERE of Allah? Welke leer is betrouwbaar? Die van Boeddha of van Bhagavad

Gita? Alle godsdiensten claimen de waarheid. En iedere gelovige zegt dat hij gelijk heeft. Vanwege al die verschillen zeggen veel ongelovige mensen dat het toch allemaal één pot nat is. Volgens hen zeggen alle godsdiensten hetzelfde, maar ze gebruiken alleen andere namen. En hoe dat komt? De bekende ongelovige theoloog Harry Kuitert zegt

dat het allemaal uit het brein van de mens opkomt. Alles wat van 'Boven' gezegd wordt, komt van 'beneden'. Daarom lijkt het allemaal op elkaar. De mens is zelf de bedenker van zijn godsdienst.

Is dat zo? Is religie een menselijk product? Ja, dat is zo voor wat betreft alle religies, op één na. Dat

laat de leer van die religies ook wel zien. Dat het een godsdienst is van mensenhanden. Of het nu de islam betreft of het boeddhisme, het hindoeïsme of het sjamanisme, het komt van 'beneden'. De mens moet zich door middel van allerlei werken en plichten naar 'boven' werken.

De moslim moet vijf keer per dag bidden, minstens één keer in zijn leven naar Mekka, de ramadan houden enzovoorts. En dat zal Allah dan belonen met een plaats in het 'paradijs'. De boeddhist meent door meditatie en liefdadigheid steeds verder te reincarneren naar een hoger en beter schepsel en zo uiteindelijk in het 'nirvana' te komen, het boeddhistische hiernamaals.

Zonder uitzondering zetten alle religies de mens aan het werk. Het is een beweging van beneden naar boven. Het is een godsdienst van mensenhanden. Dat laat tegelijkertijd zien dat hun goden niet volmaakt heilig zijn. Want die goden kunnen kennelijk tevreden gesteld worden door menselijke werken. Het is voor hen al goed als een mens een poging doet om heilig te leven. Dat wordt al door die goden beloond. En zo'n god wil de mens dan natuurlijk ook wel hebben.

Je ziet dat trouwens ook in die afgoden uit de Bijbelse tijd ook. Die werden allemaal afgebeeld. De beeltenissen van Baäl en de Astarte werden uitgesneden in hout en steen. Zoals de mensen graag wilden dat die goden eruit zagen, zo kregen ze vorm. Zo konden ze de god manipuleren en naar hun hand zetten.

Hoe anders is het met de God van hemel en aarde. Hij kan niet afgebeeld worden en Hij verbiedt het ook om gesneden beelden te maken en te aanbidden. Hij heeft Zich in de Bijbel geopenbaard als de Heilige. De HEERE is is de totaal Andere. Hij is zo anders, zo heilig, zo volmaakt, Hij kan daarom ook geen genoeg nemen met mensenwerken. Want zelfs de beste werken van de meest godvrezende mens zijn met zonden bevlekt. En de gerechtigheid van de meest oprechte mens is voor God

als een vies vord, als een wegwerpe-lijk kled. Habakuk zegt dat Hij te rein van ogen is, dan dat Hij het kwade kan aanzien. En David zegt dat niemand voor Zijn aangezicht kan bestaan.

De mens denkt van beneden uit en probeert van alles om de Heere tevreden te stellen. Maar alles wat minder is dan heilig en volmaakt, wordt door de Heere afgewezen. Dus zal er een oplossing van Boven moeten komen. Iets wat in geen mensenhart is opgekomen, iets wat niemand bedenken kon. En dat vinden we in de Heilige Schrift geopenbaard.

Nebukadnezar zag in zijn droom een steen. En die werd afgehouden zonder handen. Zonder mensenhanden krijgt die steen zijn vorm. Het Koninkrijk der hemelen is geen bedenkfel van mensen. Het komt niet van beneden. Want de mens verstaat niet de dingen die des Geestes Gods zijn. Ze zijn voor hem zelfs een dwaasheid.

En wat je in geen enkele religie tegenkomt, dat wordt in de Bijbel geopenbaard. De verborgenheid der Godzaligheid is groot, zegt Paulus. Dat heeft niemand kunnen bedenken. Dat is geen product van de mens. God is van Boven naar beneden gekomen. Hij is geopenbaard in het vlees. Hij is mens geworden. En de zaligheid is geen kwestie van onze goede werken, maar van Goddelijke genade. Van verzoening door voldoening. Daarin is het christendom uniek. Dat een mens uit genade zalig wordt, en niet uit de werken. Jezus Christus is door God de Vader gegenereerd. Hij is God uit God.

Zonder mensenhanden voortgebracht.

Heb jij dat wonder al beleefd? Is dat een geloofswerkelijkheid geworden? Want daar gaat het om. Dat het voor *jou* waar is. We kunnen met behulp van rationele argumenten een heel eind komen met het bewijzen dat onze God bestaat. En we kunnen best wel aannemelijk maken dat het christendom uniek is, totaal anders dan de andere religies. De apologie (leer van de verdediging van de christelijke religie) kan heel nuttige diensten bewijzen en de christelijke wijsbegeerte kan heel ver komen. Maar om zalig te worden is dat allemaal tekort. Het moet verder komen dan ons verstand. Het moet in je h rt waar zijn. Het geloof is het bewijs voor de zaken die je *niet* ziet. En dat maakt het geloof uiteindelijk tot een subjectief gebeuren. Iets wat heel persoonlijk is. Wat zich afspeelt tussen God en jouw hart. Jongelui, laat dat het mogen zijn. Dan zul je je niet te druk maken om de zogenaamde Godsbeewijzen, al hebben die een zeker nut. Dan zul je ook niet te snel van slag zijn als je wordt aangevallen door een atheïstische medestudent. Maar dan heb je genoeg aan wat de Heere heeft geopenbaard. *Ik roem in God en ik prijs het onfeilbare Woord. Ik heb het zelf uit Zijne mond gehoord. Ik vertrouw op God, door gene vrees gestoord. Wat sterveling zou mij schenden?*

M.A. Kempeneers
makempeneers@klikSAFE.nl

Toespraak van ds. E. Moerdijk op de generale synode

Waardering en zorg

In de tweede plenaire zittingsweek van de generale synode waren er nogal wat buitenlandse sprekers. Eén van hen was ds. Eric Moerdijk van de Free Reformed Bethel-church te Monarch in Canada. Dat was op donderdag 31 oktober, op Hervormingsdag dus. Ds.

Moerdijk gaf mij op mijn verzoek toestemming de inhoud van zijn toespraak af te drukken in *Bewaar het Pand*. Het was een warme en hartelijke toespraak, maar dat kwam niet in mindering op de toon van kritische verbondenheid met onze kerken. Hier volgen zijn

Het Koninkrijk der hemelen is geen bedenkfel van mensen. Het komt niet van beneden. Want de mens verstaat niet de dingen die des Geestes Gods zijn.

woorden die hij in het Nederlands uitsprak. Ds. L.A. den Butter van Culemborg beantwoordde hem namens de synode.

“Geachte broeders en vaders, het is mij een eer om de hartelijke groeten van de Free Reformed Churches over te brengen aan u. Dat zou ik willen doen met de woorden van de Heilige Geest, geschreven in Filippenzen 1. Dit boek getuigt van de bijzondere persoonlijke band van de apostel met de Filippenzen, en is daarom ook toepasselijk om onze liefde en waardering onder woorden te brengen voor u, onze zusterkerken. *“Ik dank mijn God, telkens wanneer ik aan u denk, vanwege uw gemeenschap aan het evangelie, van de eerste dag af tot nu toe.”*”

Waarom vinden wij onze band met de Christelijke Gereformeerde kerken nog steeds erg belangrijk? Ten eerste omdat het onze achtergrond is. Alhoewel velen van de jongere generatie geen Nederlands meer spreken, willen wij wel aan hen doorgeven wat wij als de bijbelse rijkdom van onze Nederlandse afkomst zien. Wij willen een aantal dingen hierbij noemen als grote schatten. Wij waarderen de centrale plaats die het Woord van God heeft gehad in de eredienst, en het vertrouwen in dat Woord. In plaats van het Woord te laten vervangen en verdringen door allerlei veranderingen in de eredienst, heeft het woord centraal gestaan. Vanuit dat Woord waarderen wij een gunnende, bevindelijke prediking die op Christus gericht is. Bevindelijke prediking die niet gunnend is, is eigenlijk niet bevindelijk. Het werk van de Heilige Geest die het uit Christus neemt om het aan ons te geven, is ook een schat die onze erfenis op de rijkste manier begrepen heeft. Wij waarderen de Bijbelse visie van het verbond der genade in zijn breedte in de gemeente, met Gods beloften, dreigingen en bevelen. Wij waarderen (de prediking van) Gods verhevenheid en Zijn nabijheid. Wij waarderen de Bijbelse vroomheid die vloeit uit de Psalmen als het door God geschreven liedboek van de kerk van

alle tijden. Dit zijn dingen die wij ook vast willen houden en door willen geven in Noord-Amerika. Persoonlijk waardeer ik het enorm om kontakten te onderhouden met verschillende predikanten uit Nederland, om Nederlandse theologische boeken te lezen en Nederlandse preken te horen via het internet. Het heeft mij persoonlijk gestempeld op manieren waar ik de Heere erg dankbaar voor ben.

Wij waarderen deze erfenis nog om een tweede reden. Als wij naar uw kerken in Nederland kijken, zien wij ook onze toekomst. Wij hebben met bezorgdheid gekeken naar de spanning die de tijdgeest brengt in het vasthouden van de genoemde rijkdom van onze erfenis. De vragen die in Nederland spelen, zullen ook in groeiende mate ons bezig houden. Als emigrantenkerken hebben we het wat van ons af kunnen houden, en dat heeft zijn goede en slechte kanten. Wij willen leren van uw voorbeeld hoe wij het wel en niet moeten doen in de toekomst. Wij willen op geen enkele manier onze Bijbelse erfenis kwijt raken. In opdracht van onze commissie voor kontakten met andere kerken noem ik het volgende: wij kijken uit naar het rapport van uw commissie over homofilie. Wij zijn bezorgd, maar ook benieuwd naar de inhoud. Wij zijn ook bezorgd over de samenwerking met de Vrijgemaakte kerken en de Nederlands gereformeerde kerken. Met name gaat het ons om de ontwikkelingen rondom hun standpunt over vrouwen in het ambt. Dit geeft blijk van een andere visie om met de Schrift om te gaan. In plaats van dat de Schrift de cultuur bepaalt, gaat de cultuur de Schrift bepalen. Dit is een kernzaak. Want op deze manier zien wij het afbrokkelen van onze rijke Bijbelse erfenis. Broeders, houd vast wat God ons gegeven heeft. Niet in trotse isolatie, maar wel in missionaire standvastigheid in Gods Woord. Wij waarderen een band met u, een band die onder andere inhoudt de vermaning van elkaar in liefde vanuit Gods Woord. Wij vragen ook: vermaan ons als u ziet dat wij het nodig hebben.

Wij willen ook iets doorgeven aangaande de ontwikkelingen in ons kerkelijk leven. Wij hebben een nieuwe predikant en hoogleraar aangenomen van de Free Church of Scotland Continuing, dr. David Murray. Hij werkt al een aantal jaren om onze studenten op te leiden aan de Puritan Reformed Theological Seminary. Hij is nu ook predikant geworden van onze gemeente in Grand Rapids voor 25% van zijn tijd. Wij zijn erg dankbaar dat God hem aan ons gegeven heeft. Wij hebben ook een theologische student aangenomen uit Schotland. Ook op deze manier krijgen wij een groeiende band met het puriteinse denken van de Engelssprekende wereld. Onze samenwerking met de Heritage Reformed Congregations wordt gezegend, niet alleen in de theologische opleiding, maar ook tussen de plaatselijke gemeenten. Onze synode gaat volgend jaar bespreken om naar de volgende stap over te gaan: elkaars predikanten beroepbaar te stellen. Persoonlijk hoop ik dat wij één kerkverband worden op den duur.

Wij hebben een nieuwe gemeente in Woodstock, Ontario. Wij hebben ook een zendingspredikant, dominee Van Doodewaard, uitgezonden naar Powassen, in het noorden van Ontario, om te proberen daar een kerk te stichten. De zendingscommissie zal zich meer gaan richten op het opleiden van plaatselijke leiders in verschillende werelddelen, in plaats van zendelingen te sturen naar Zuid-Amerika.

Ik zie uit naar gespreken in de wandelgangen en tijdens de maaltijden, niet alleen met mensen die ik al ken, maar ik wil ook graag nieuwe kennissen maken. Ik wil graag meer weten over wat de kerken in Nederland bezighoudt. Als u nog vragen hebt over wat er gebeurt in ons kerkelijk leven, of opmerkingen van hoe u onze kerken vanuit Nederland ziet, hoor ik het graag. Niet alleen van mensen die het met mij eens zijn, maar ook van mensen die met mij van mening verschillen.

Ik wil ook afsluiten met de woorden uit Filippenzen 1: *“En dit bid ik*

Wij hebben met bezorgdheid gekeken naar de spanning die de tijdgeest brengt in het vasthouden van de genoemde rijkdom van onze erfenis.

dat uw liefde nog steeds overvloediger wordt in kennis en alle fijngevoeligheid, opdat u kunt onderscheiden wat wezenlijk is, opdat u oprecht bent en zonder aanstoot te geven, tot de dag van Christus, vervuld met vruchten van gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn, tot heerlijkheid en lof van God.” Laten wij zo blijven bidden voor elkaar. Wij hebben beiden in Noord Amerika en in Nederland deze zegen van de Heere nodig.”

Tot zover de toespraak van ds. Moerdijk aan onze synode. Het was goed om deze stem te horen. Met hartelijke woorden van verbondenheid en waardering heeft ds. Den Butter zijn Canadese collega beantwoord. Inmiddels is onze vriend en broeder weer vertrokken naar zijn eigen kring van gemeenten. Evenals de Nederlandse kerken bevinden ook de gemeenten van de Free Reformed

Churches of North America zich buiten het paradijs. Maar we geloven dat de Heere ook daar Zijn kerk wil bouwen. Ik hoop van harte dat de woorden van waardering en zorg, vanuit die kerken aan de onze gericht, zullen doorklinken in onze eigen kerken.

J.M.J. Kieviet

Sprekend verleden

Abraham Hellenbroek

Des HEEREN tempel

‘Zeggende: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze!’ Jeremia 7:4b

Het vertrouwen op het uiterlijk inwonen van de HEERE in de tempel kan verschillend zijn. Soms is het een gegronde roem, soms een ijdele roem. De bijwoning van de HEERE kan gegronde hoop geven dat God Zijn volk niet gemakkelijk zal verlaten. Wie zich als het volk des HEEREN gedraagt, mag gegronde hoop hebben. De HEERE heeft Sion verkoren als Zijn woonplaats. Het is dus terecht als gezegd wordt: ‘Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze.’ Als het volk zich niet als volk des HEEREN gedraagt, is er geen reden te betrouwen op de tempel. Bij Juda was het in de dagen van Jeremia ijdele roem.

Des HEEREN tempel

De HEERE had lang gewoond in de tabernakel: vanaf de uittocht uit Egypte tot de tijd van koning David. David, die zelf in een paleis woonde, wilde een huis voor de HEERE bouwen. David mocht zelf geen tempel bouwen. Zijn zoon Salomo zou dit doen. Zo kwam de tempel tot stand. Doorgaans wordt dit gebouw ‘des HEEREN tempel’ genoemd. Dat is niet zozeer om de pracht en grootheid van de tempel aan te geven. Het gebouw wordt des HEEREN tempel genoemd omdat het door

Gods bestel en op Zijn goedkeuring was gebouwd. God is de eigenlijke Stichter van de tempel. Een tempel behoort alleen aan de HEERE toe en niet aan de afgoden of aan de roomse kerk. Om de tempel te onderscheiden van heidense tempels is ook sprake van des HEEREN tempel. Er is sprake van des HEEREN tempel omdat de HEERE erin gediend en geëerd wil worden. Het was op zichzelf geen leugen van des HEEREN tempel te spreken. Maar het zijn ijdele woorden omdat het volk de HEERE niet op de juiste wijze dient. In de oorspronkelijke taal van het Oude Testament staat alleen het woordje ‘deze’ zonder ‘zijn.’ Daarom zijn verschillende vertalingen mogelijk. Hellenbroek houdt het bij de gebruikelijke vertaling. Het meervoud ‘zijn’ wordt gebruikt omdat de tempel uit meerdere delen bestaat. Het volk betrouwde met een vals vertrouwen op de gebouwen waaruit de tempel bestond. Door de tempel dacht het volk veilig te zijn. Ondertussen waren zij zorgeloos en onbekeerd. Het volk meende dat vanwege de tempel geen kwaad over hen zou komen. De HEERE zou de tempel niet overgeven ter verwoesting. Tot driemaal toe wordt gezegd ‘des HEEREN tempel’ om de ernst van hun zorgeloosheid en inbeelding te onderstrepen. De meeste volken

gebruiken het getal drie om de volmaaktheid van een zaak aan te geven. In het Frans is de uitdrukking bekend: driemaal gelukkig, driemaal volmaakt. Het is niet ondenkbaar dat Jeremia tot driemaal toe dezelfde woorden gebruikt om daarmee aan te geven dat de Joden dit vaak uitspraken. Door iets te herhalen wordt ook de zekerheid ervan onderstreept. De Joden zijn gerust op het feit dat de tempel er is. De drievoudige herhaling geeft ook de ijver en het vuur aan waarmee iets wordt gezegd. De woorden worden hartstochtelijk uitgesproken. Er is ook sprake van een drievoudige herhaling omdat de tempel uit drie delen bestaat: het voorhof, het heilige en het heilige der heiligen. Van ieder deel wordt gezegd: des HEEREN tempel. De tempel is voor de Joden als een driedubbele vesting waarachter zij veilig denken te zijn. Een stad met een driedubbele muur is bijna niet in te nemen. Zo zeggen de Joden: hoe zou de vijand ons iets kunnen maken? De HEERE woont immers in het midden van ons.

Toepassing

Ook in Nederland wordt ijdele roemtaal vernomen. Het is waar dat wij de tempel van Salomo als gebouw niet in ons land hebben. In diezelfde zin te roemen als de Joden deden, kunnen we dus niet. Juda beroemde zich op de tem-

pel omdat dit het gebouw van de openbare godsdienst was. Maar er kan in Nederland wel op uiterlijke godsdienst gerust worden. De gereformeerde godsdienst wordt hier nog zuiver gepredikt. Daarom kan men zich niet voorstellen dat God Nederland zou verlaten. Israël dacht dat het brengen van de ark in de strijd tegen de Filistijnen hen de overwinning zou bezorgen.

Toehoorders, Nederland, u vertrouwt op valse woorden. Wat voor grond hebt u voor uw zorgeloze inbeelding? U zult, vrees ik, nog eens te laat ondervinden hoe vals, nietig en bedrieglijk uw vertrouwen is. Wat is er in Nederland meer dan in andere delen van de wereld waarom de Heere aan ons land gebonden zou zijn? Zou God een zorgeloos, huichelachtig en goddeloos volk moeten sparen om zijn godsdienst? De Heere zal die godsdienst verplaatsen en zich wreken aan de verachters ervan. Wat voor grond hebt u om te roepen; des HEEREN tempel? In het verleden was Griekenland niet minder dan Nederland de rustplaats van Gods voeten. Door de prediking van de apostelen waren daar bloeiende kerken. Waar is de gemeente van Korinthe nu? Hoe is het met de zeven gemeenten in Klein-Azië gesteld? Zij zijn een prooi van de Turken geworden. De Heere heeft Zijn kerk steeds onder andere volkeren gehad. Wanneer de Kerk God verliet, heeft Hij ook haar verlaten. De kerk in Europa is bijna geheel een prooi geworden van de antichrist (dat is de paus- AvH). Is vandaag de kerk nog in Nederland, zij kan morgen wel weggenomen worden. Geloof niet dat God Zich aan ons land laat binden. Elders is de kerk niet gespaard, ook in Nederland zal zij niet gespaard worden. Het staat vast: indien wij op ijdelheid vertrouwen, zal ijdelheid onze vergelding zijn.

Indien wij liefde hebben tot onze behoudenis, indien wij liefde hebben tot het welzijn van Nederland en van Gods Kerk in Nederland, roem dan niet ijdel. Leun niet op een bedrieglijke rietstaf. Leun niet huichelachtig op uiterlijke

godsdienst. U bedriegt zich als u roept: des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze. Als u wilt roemen, roem dan niet op een valse manier, maar in gerechtigheid en in waarheid.

U mag en moet die taal wel gebruiken: des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze. Maar het dient voort te spruiten uit een waarachtige en inwendige vreugde van de ziel over de tempel. U moet u met David kunnen verblijden in degenen die tot u zeggen: wij zullen in het huis des HEEREN gaan. Er moet in de ziel hoogachting zijn voor de godsdienst die er nog is. Het brengt met zich mee een nauwkeurig waarnemen van de godsdienst en een graag bijwonen van kerkdiensten. U dient dit alles te doen met een oprechte ernst en aandrang van uw ziel. Niet alleen maar uiterlijk, maar inwendig. Niet maar met de lippen, maar met het hart. Het is de inwendige godsdienst die de Heere behaagt. Het roemen brengt geen nut, maar het doen van de wil des Heeren.

‘Zeker, dan zou de Heere Zijn tempel, Zijn godsdienst, nog lang onder ons laten. Hij zou ons nog lang die genade laten dat wij in waarheid zouden kunnen roemen in des HEEREN tempel. Zo zou Hij Zijn haard en Zijn oven nog lang in Nederland doen blijven en ons uit de tempel des HEEREN hier op aarde eens overbrengen tot dat huis daarboven in de hemel, waar men altijd met de HEERE zijn zal. Tot die plaats, waar geen tempel zal zijn, maar waar de HEERE, de almachtige God de Tempel zijn zal en het Lam, tot in alle eeuwigheid.’

A. van Heteren

Onze levens- en stervensvragen hebben een Christocentrisch antwoord nodig!

Luister eens naar:

PASTORALEPREKEN.NL

Voor de preken uit Epe kennen deze bijzondere verbinding.

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11
2405 EM Alphen aan den Rijn

**Dag en nacht bereikbaar
en in elke regio**

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Bestel vrijblijvend het boekje "Mijn laatste wens"
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.

Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl ING 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk. Abonnementenprijs € 15,00 per jaar. Abonnementenprijs voor de Verenigde Staten en Canada 14 dollar per jaar. Advertenties € 0,37 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Grote Letter Bijbels Najaarsactie

**Verarmd
Cuba schreeuwt
er om!**

Helpt u mee?
3019.57.363
t.n.v. SEZ - o.v.v.
Najaarsactie

Spanse Evangelische Zending

Misión Evangélica Holandesa para España

SEZ, Postbus 273, 3370 AG Hardinxveld-Giessendam

tel. 0184 - 61 16 07 b.g.g. 06 - 48 77 63 96

e-mail: sez@kliksafe.nl

www.sez.st

De bestuursleden van de SEZ behoren tot de Prot. Kerk in Ned. (herv.),
Herst. Herv. Kerk, Chr. Geref. Kerken, Geref. Gemeenten,
Geref. Gemeenten in Ned. en Oud Geref. Gemeenten.

Om Sions Wil

BEKIJK ALLE
NIEUWE BOEKEN OP:
WWW.OSWBOEKEN.NL/
NIEUW

De liefde is...
Voor jongeren
over 1 Kor. 13
Ds. H. Zweistra

De doopbelofte
Voor kinderen met
een verstandelijke
beperking
Dr. P. Korteweg

Adem Liz!
Het verhaal van een
medisch wonder.
Janny Kleijn

**Een beschermend
schild**
Over liefde en het
zevende gebod
Ds. W. Pieters

UITGEVERIJ OM SIONS WIL | TEL. 0182 - 53 21 58

Timotheos

Stichting Werkcomité Malawi
Postbus 1, 7951 AA Staphorst, www.timotheos.nl

“EEN ROEP UIT MALAWI” help de allerarmsten!!!

Timotheos investeert in:

- **Onderwijs**
- **Wezenzorg**
- **Zorg voor voeding
en gezondheid**
- **Evangelisatie**

Adopteer een student € 20,- p/maand

Adopteer een (wees)kind € 12,⁵⁰ p/maand

**Meld u aan als donateur, schenk een
gift op banknummer 1614.85.502**

t.n.v. Stichting Werkcomité 'Malawi'

Timotheos Foundation in Malawi is een diaconaal project dat uitgaat van leden van de Reformed Presbyterian Church. De Stichting Werkcomité Malawi ondersteunt een aantal van deze projecten in Malawi.

Comité van aanbeveling: mevr. S.M. Aleman-van Herpen, Elspeet | ds. A.T. van Andel, Montfoort | prof. dr. A. Baars, Woudenberg | ds. G. Beens, Kootwijkerbroek | ds. J. van Belzen, Urk | dr. R. Bisschop, Veenendaal | ds. J.G. Blom, Loon op Zand | ds. J. den Boer, Urk | ds. A.J. Britstra, Doornspijk | drs. T. Dorresteyn, huisarts te Ederveen | dr. W. Fieret, Woudenberg | ds. E. Hakvoort, Norwich | prof. dr. W.J. op 't Hof, Urk | ds. A.C. Uitslag, Urk | ds. A. Vlietstra, Katwijk aan Zee | mr. L. Vogelaar, Elspeet